

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

IX. De mesenterio

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

sed anfractus orbis que plures continent, nec recto videntur intestino, laxitas namque intestini auiditatem auget cibi; rectitudo accelerat auiditatem.

Colum cur anfractus habeat.

Porro et si hæc omnia ad intestina gracilia pertinere videantur: Colū tamen quoque, quod crassum est & ad inutilia excrementa discernenda pertinet, suas habet spiras subisq. anfractus. Ratio est, quoniam excrementorum secretio in animalibus omnibus alimenti distributioni responderet. Neque subita & repentina esse debuit. Et ut non semper comedimus, ita nec semper egerimus. Deinde id factum est; ut si quid alimenti boni gracilia intestina præterfugerit, dum hic diutius moratur, horum intestinorum vasis exurgeretur.

Spiræ musculi.

Itaque intestino recto ad anum circūiectus est musculus, qui *σφιγξ* hanc ob causam appellatur, quod locum illum constringat, ne continenter aut præmaturo feces excernantur. Cum vero fuerit opus, laxatur ac permittit transitum. Etenim crassiora hæc intestina velut alter, ut diximus, excrementorum siccorum venter subiiciuntur: & ut ventriculi pylorus ingesto cibo clauditur, nec nisi opportuno tempore laxatur, sic intestini recti extremitati musculus is adest, qui eam in orbem amplectitur, foecūq. excretioni transfertis fibris præcūct; non admodū carneus, sed qualū mucore quodam oblitus. Coccygis ossi adnascitur, & vrinæ quoque meatui in vris vteri, ceruicis principio in feminis coheret.

Duo parui musculi sedi adnati.

Adiunt & alij duo recti, lati, & tenues, nè ipsi quidem valde carnosī; à vinculis, quæ ex pubis coxendicis, & sacro ossibus enascuntur, infimæque peritonei parte exorti. Hi deorsum protèsi intestinū illud idē amplectantur, cuiusq. finibus inserti statim post excretionem trahunt sursum sedē, quæ ab abdominis musculis & septo transfertis deorsum fuerat pulsa. Verum cum lati admodū sint, pudendi quoque radicem & vteri collum quædam illorum portio attingit.

Porro crassiora hæc intestina gracilioribus capaciora sunt, multaq. simul excrementa colligunt, nè frequentior ac molesta magis egestio sit. Canibus tamen angustius esse infimum hoc, quam supremum, intestinum; & idē cum vehementi nixu nec sine cruciati excrementum emittere, adnotavit eodem in loco Aristoteles.

Intestinorum substantia.

Verum ut ad intestinorū substantiam exponendam reuertar, eam verè dixi ventriculo esse persimilem. Quoniam duplici tunica, nõ secus atq. ventriculus, constant omnia: sed interna magis carnea est, externa magis mēbrana: illa mollior est, quā in ventriculo; quod cibū ab illo iam cōfectum susceptione esset. Vtraque transfertis solū fibris cōposita est: quoniam nõ ad attrahendum aut retinendum, sed ad protrudendū & dispensandum facta sunt. Quippè cōfectione facta referatur pylorus, cōtractūq. ventriculus eijcit chylū, qui naturali suo pōdere per intestina prolabitur atq. per orbiculares & transfertis fibras protruditur. Binæ tamen sunt tunicae, etsi eodem fibrarum genere intextæ: tum ut validior esset propulsio ac distributio, quod citius ad iecur cibus totus perveniret: tum ut instrumēta tantoperè necessaria tutiora essent ac firmiora, in tam longo præsertim ductu. Alicubi tamē fibræ aliquæ recte ad transfertis tutelam admiscerentur: ut in intestino potissimum colo & recto, quæ siccas & duras feces receptura erant, à quibus lædi plurimum poterat. Idē etiam crassiores

& robustiores tunicas habent. Sed & fibræ rectæ crassam, durā & renitentē foecū substantiā trahūt.

Tertia à peritonæo accedit tunica; tum ad tutelam; tum ad horū omnium copulationem & ligamentum. Ea nascitur à mēbranis venas & arterias ad intestina deferentibus, eaq. dorso colligantibus: illis scilicet ibi dilatatis, vbi ad ea pervenerint. Duodenū, inquam, à quadam omenti parte, quæ illi sabnascitur: reliqua à mesenterio.

Venæ & arteriæ à Porta magnāq. arteria per mesenterium deriuantur: sed pauciores ad colū & rectum, plurimæ ad ieiunū & ilium: quod intestina vetriculo propinquiora pl^o optimi succi optimèq. cocti cōtinerent. Quædam etiam peculiare, antequam mesenterii ingrediatur, per duodeni longitudinē & ieiuni initium ducitur: nec nõ ad duodeni principii flauam bilem ab eius vesicula deferens meatus, qua intestina tum ad propellendum succū stimuletur magno per eque iuuetur, tum detergat & à petuoso adharēscēte humore purgentur. Deniq. nerui quoque à sexto cerebri pari adsunt, quibus noxios humores persentiant, quibus infestari aut proflus corrodī possent. Atque intestina quidem ita se habent. Quæ verò ad mesenterium pertinent, iam prosequar.

Vasa.

DE MESENTERIO.

CAP. IX.

Vod Græci *μωσντήριον* & *μωσντήριον* nominant, quo cōsilio Theodorus Gaza Aristot. de hist. deq. partibus animalium librorū interpretis appellauerit lactes, nõ satis intelligo. Nam Plautū in Curcul: & in Pseudulo, & Plin. lib. 11. ca. 37. & Persium Sat. 2. aliōsq. veteres scriptores reperio intestina potius gracilia lactes nominasse: & Hermoda^o atq. alij merito Gazam præhenderūt. Neq. Budæi defensio in 1. lib. de asse crimē diluit, sed aggrauat: si nõ intestina, sed illis circūiectam pinguedinem lactes ab eo appellatam fuisse dicat. Nam de mesenterio, non de pinguedine, Aristoteli erat sermo: Græcèque apud ipsum est *μωσντήριον*, quod pinguedinem significare nullus dixerit. Non desunt tamen, qui mesenterii ut totum accipiāt, cuius duæ sint partes, *μωσντήριον* & *μωσντήριον*: illa ad intestina tenuia pertineat, hæc ad cralla: *μωσντήριον*q. dicatur, quod maxima crassorū pars est intestinum colū. Verum de nominibus contendendum non est, modò res ipsa intelligatur. Eam certè vox Græca demonstrat optimè. Mesenterium enim membraneum

Lactes quid.

illud corpus est, quod inter intestina mediū existit (in ductum nomen, quia *μωσντήριον*, id est, intestina medium) eaq. omnia tum inter se, tum cum laborum vertebra firmissime colligat. Quamquā hic non est præcipuus illius vsus: sed propter eum potissimum factum est totum, ut ingentem illam venarum multitudinem, quæ à iecore ad sugendum alimenti succum ad intestina transmittitur, turdè deduceret, atque cum illis complures arterias ab aorta magna, neruosque non paucos à cerebri sexto pari.

Mesenterium quid.

Vsu.

Quare partim ex lomborum vertebra, quibus adnectenda erant intestina, partim ex venæ Caudæ atq. arteriæ magnæ, quartū ramos deducere debuit, tunicis originem trahit, peritoneo fibras suppetidante.

ortum.

dicante. Non enim tutum erat tenuissimas venulas atque arteriolas absq. praesidio tam procul solitarias & nudas mittere: facileque implicari & conuolui poterat, non sine maximo animalis dolore ac nutritionis impedimento: adde etiam ipsarum periculo, ne tenuissimæ cum sint, facile ruperentur. Itaque fuerunt omnes stabilendæ atq. in solidissimo membrano corpore veluti tela inferendæ ac ordinandæ; vt tutò & sine permissio- ne aut confusione ad sua quæque loca deduce- rentur.

Substantia.

Sunt autem geminæ, attenæ & incumbentes membranæ; interquas arctissime continentur con- fertæ venæ & cum illis arteriæ ac nerui. Hæ faci- lius multò in homine, quàm in cane, separari pos- sunt. Macilentius enim habet canis mesenterium; vt vnica videatur esse membrana. Interiecta verò contentorum vasorum spatia plurimum occupat adeps. Sed vt intestinorum omnium non eadem forma nec idem spirarum & conuolutionum mo- dus; ita nec eadem mesenterij est vbique effigies: verum aliqua parte implicatum magis & inuolu- tum, alia minus: magis, quâ ieiuno & ilio inseri- tur; minus, quâ cæteris.

Vena mesen- terica.

Totum porrò cœu iecoris ex porrecta manus est ad intestina: & venæ per illud sparæ, quæ mela- rez aut melaraicæ, mesentariacæ uè à melareo me- senterio uè, in quo continentur, dictæ sunt, velut digiti manus existunt, quibus attrahitur chylus ex intestinis. Nec minus accomodata est Aristotelis illa comparatio, qua in 2. de partibus cap. 3. & in 4. ca. 4. ventrem & intestina animalibus esse dixit velut stirpibus terram; venasque mesenterij hoc ipsum in illis esse, quod in his radices sunt. Nam vt ex terra radicibus stirpes, sic ex ventre & inte- stinis per mesenterij venas alimentum animalia trahunt. Atque in illis virtute iecoris, à quo trans- missæ sunt, rubescit paulatim & ad sanguinis spe- ciem præparatur.

παχυράς.

Cæterum alio etiam modo tantam vasorum multitudinem ac tenuitatem imbecillitatēque sustentari ac roborari natura voluit. Quippè sub ventriculi fundo in ipso mesenterij centro, vbi prima est distributio, grande subieci glandosum corpus, quod vasa omnia & eorum diuisiones sus- tineret: nec vsquam læderet, cum molle sit & medio critere cedens. Et inter ventriculum & aor- tam positum instar puluinatis est vtrique corpo- ri; ne ventriculus eibis repletus à lumborum ossi- bus lædatur, aut arteriam nimium comprimat spi- ritusque prohibeat transitum. παχυράς & χαμηλάς hoc appellatur, quasi totus caro, vt in 3. historia lib. significauit Philosophus. Simplicis enim car- nis speciem refert. Deinde minoribus alijs diui- sionibus minores alias subieci glandes, quæ & vasa & mesenterium totum deducere. Atque huc reuocare illam placet (tameñ fecis de ea vi- sus sit sentire Galenus in 4. de vsupartium cap. 7. & lib. 8. cap. 4.) quæ duodeno obtenditur intesti- no. Venam enim & arteriam, quæ ad intestinum illud extenduntur, sustentat & fulcit: deinde verò intestini cavitatem humore lento aspergit; quò facilior sit alimenti descensus.

DE IECORE. CAP. X.

Noniam in hisce nutritionis organis ex- plicandis naturam illis vtentem sequen- dâ mihi proposui, ab intestinis per me- senterium simul cum alimento trahi me ad iecur sentio, A Græcis ἰκέρ, dictum. Hoc à Ga- leno creditum est nutritionis totius ac sanguinis principatum tenere. Quæ de re in tertio libro dis- putatū est. Certè inter omnia ea organa, quæ cordi tanquam supremo principi famulatur, quæ uè in ventre continentur, præcipuū est & prima langui- nis officina. Nam etsi propter vetriculum cuius- dam fortasse videri possit fuisse factū; quòd ita incumbat illi, vt pulmones cordi; illud vt calefaciat, hoc vt refrigeret. Non ita tamè est. Superiorem enim, meliorem, & cordi propinquiorē locū habet; & verò etiam tutiorem, cum vndiq. costis terè cõte- gatur. Deinde nobiliori actione fungitur, alimen- tum in sanguinem cõmutans, optimaq. cordi ac mēbris omnibus substantiam parans. Cui operatio- ni famulatur vetriculus, dum ad eam priori adhi- bita cõctione disponit, crassiorēsq. ac feculentas planè sordēs abluat ac secernit. Immo vt in san- guinis procreatione magnopere iecur iuuatur à corde, dū calorem illi per arterias addit, hocq. no- mine cor censetur iecori dominari: sic dum iecur vetriculo incubas calore suo cõctionē eius iuuat, dominari potius, quàm famulari, credendum est. Supremâ igitur vetrici occupat sedē inter trans- uersum septum & vetriculum: atq. ad ipsū tum hic tum intestina omnia per venas inde acceptas confluunt: & quicquid alimenti vel propria ip- sorum virtute vel adiutore superioris membri ca- lore confectum fuerit, largè comportant.

Vid.

Sicut.

Figura.

Nullam propriam & peculiare formam postu- lar, sed à circūiectis ac proximis partibus accipit. Superiori regione gibbosum est ac protus læue & vbiq. aquabile: tum quòd septo subfit & à conti- nente loco ita planè cõformetur; tum quòd ad vetriculi cõplexum declinet vndiq. Inferiori autem cauum; & læue quidè, sed alicubi sinuosum. Quia vetriculo quidè rotundo infidet; & vt fauceat cõ- ctionēq. promoueat, ex parte omni cõplectitur. Sed tubera etiā quædā & eminentias excipit; bilisq. ite vesiculâ. Magis tamè ad dextrâ partē desce- dit, totâ eam ferè septi partē occupans: vt in sinistra, posteriori præsertim sede, lieni locū relinqueret, corpusq. vtrinq. esset æquilibre. Argumento est, quòd auib & canibus ac omnino quibus exi- guus nec magni pòderis aut nullus lien, æqualiter in vtrūq. latus inest iecur, aut certè vix declinat. In anteriori parte interdū infrâ mucronatâ cartilagi- nem nonihil descēdit. Itaq. intrâ costas ita condi- tur totū, vt maximâ non cordis modò & cerebri, sed omniū planè præcipuorū membrorū ac ieco- ris quoq. naturæ curâ in illis omnibus tutissimo & osseo loco quoad fieri potuit collocâdis magno- perè admirari ac laudare possis. Atq. intelligere, nō aliâ ob causam carnē abdomē ac minime os- seum fabricatū fuisse; nisi propter ea vasa, quæ ex- tēdi, dilatari & in maiore molem assurgere crebrò & subsidere debebant. Quæ verò nec assurgere nec subsidere oportuit, si non osseo loco, sub alijs certè collocauit: vt lienem, renes, venas, & arte- rias: vt omnia essent quàm fieri posset tutissima.

Vid. alia.

Non est tamen is proprius iecoris vsus, neque idèd factum est à natura, vt ventris operationem iuuare: sed propter propriam ipsi functionē, quæ